

Grave, Velp, Hanenstraat en Grippensteinschestraat

rapport 950

Grave, Velp, Hanenstraat en Grippensteinschestraat

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

M. Hanemaaijer
J. Huizer

Colofon

ADC Rapport 950

Grave, Velp, Hanenstraat en Grippensteinsche straat
Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

Auteur: J. Huizer, M. Hanemaaijer

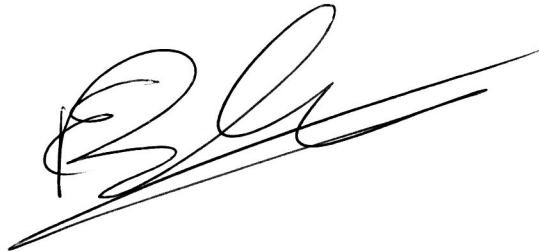
In opdracht van: Maaskant Advies

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, augustus 2007

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.
ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:
E. Blom

A handwritten signature in black ink, consisting of stylized, overlapping loops and a long horizontal stroke extending to the right.

ISBN 978-90-5874-957-4

ADC ArcheoProjecten
Tel 033-299 81 81
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding	6
2 Bureauonderzoek	6
2.1 Methoden	6
2.2 Resultaten	7
Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik (LS01)	7
Beschrijving van de huidige situatie (LS02)	7
Beschrijving van de historische situatie en mogelijke verstoringen (LS03)	7
Beschrijving van bekende archeologische waarden en aardwetenschappelijke gegevens (LS04)	7
Gespecificeerde verwachting (LS05)	8
3 Inventariserend Veldonderzoek	9
3.1 Methoden	9
Booronderzoek (VS03)	9
3.2 Resultaten	9
Booronderzoek (VS03)	9
3.3 Interpretatie	10
4 Conclusies	10
5 Aanbeveling	11
Literatuur	12
Lijst van afbeeldingen	12
Lijst van tabellen	12
Bijlage 1 Archisgegevens	
Bijlage 2 Boorgegevens Hanenstraat	
Bijlage 3 Boorgegevens Grippensteinschestraat	

Tabel 1 Archeologische perioden

Periode	Tijd in jaren				
<i>Nieuwe tijd</i>	1500	na Chr.	-	heden	
<i>Late-Middeleeuwen</i>	1050	na Chr.	-	1500	na Chr.
<i>Vroege-Middeleeuwen</i>	450	na Chr.	-	1050	na Chr.
<i>Romeinse tijd</i>	12	voor Chr.	-	450	na Chr.
<i>IJzertijd</i>	800	voor Chr.	-	12	voor Chr.
<i>Bronstijd</i>	2000	voor Chr.	-	800	voor Chr.
<i>Neolithicum (Nieuwe Steentijd)</i>	5300	voor Chr.	-	2000	voor Chr.
<i>Mesolithicum (Midden Steentijd)</i>	8800	voor Chr.	-	4900	voor Chr.
<i>Paleolithicum (Oude Steentijd)</i>	300.000	voor Chr.	-	8800	voor Chr.

Tabel 2 Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

<i>Provincie:</i>	Noord Brabant
<i>Gemeente:</i>	Grave
<i>Plaats:</i>	Velp
<i>Toponiem:</i>	Hanenstraat en Grippensteinschestraat
<i>Kaartblad:</i>	45F
<i>Coördinaten:</i>	x177.615,1, y419.027,7; x177.645,9, y419.006,4; x177.626,8, y418.980,5; x177.590,9 y418.993,8. x177.684,8, y418.182,3; x177.720,5, y418.157,1; x177.716,7, y418.142,9; x177.678,8, y418.158,0.
<i>Bevoegd gezag:</i>	Gemeente Grave/Provincie Noord Brabant
<i>ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):</i>	22124, 22125
<i>ADC-projectcode:</i>	4107191
<i>Periode van uitvoering:</i>	Week 15 2007
<i>Beheer en plaats documentatie:</i>	ADC ArcheoProjecten

Samenvatting

In opdracht van Maaskant Advies heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen uitgevoerd voor de plangebieden Hanenstraat en Grippensteinschestraat in Velp (gemeente Grave). In het plangebied zal woningbouw gaan plaatsvinden. Het onderzoek was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Op grond van het bureauonderzoek wordt er een enkeerdgrond verwacht. Een enkeerdgrond is een opgebrachte grond en hierdoor zullen eventuele archeologische resten goed bewaard zijn. De archeologische verwachting ligt dan ook hoog ten aanzien van de conservering.

Bij het booronderzoek is op beide locaties een intacte enkeerdgrond aangetroffen. Op de locatie Hanenstraat is een Laat Middeleeuwse scherf aangetroffen die kan verwijzen naar een Laat Middeleeuwse vindplaats.

Voor het plangebied Grippensteinschestraat wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd. Wat betreft de archeologie is er geen belemmering om dit terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegd gezag, zoals aangegeven in de Monumentenwet 1988 en de Wet op de Archeologische Monumentenzorg.

Op het plangebied Hanenstraat is buiten het gebied waar gebouwd gaat worden, een fragment aardewerk uit de Late Middeleeuwen aangetroffen. Tevens zijn in ARCHIS in de nabije omgeving diverse archeologische waarnemingen geregistreerd. Het is daarom niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Daarom wordt geadviseerd om in het plangebied tijdens het afschuiven van de bouwvoor in een archeologische begeleiding te voorzien. Dit betekent dat indien bij de civiele werkzaamheden toch vondsten of archeologische sporen worden aangetroffen, deze worden geregistreerd en, voor zover de werkzaamheden dat toelaten, worden gedocumenteerd. Het verdient verder de aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegd gezag, zoals aangegeven in de Monumentenwet 1988 en de Wet op de Archeologische Monumentenzorg.

1 Inleiding

In opdracht van Maaskant Advies heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen uitgevoerd voor de plangebieden Hanenstraat en Grippensteinschestraat in Velp (gemeente Grave). In het plangebied zal woningbouw gaan plaatsvinden. De geplande nieuwbouw is aangegeven op afbeeldingen 6 en 7. Het onderzoek vond plaats in het kader van de artikel 19-procedure en was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Het doel van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het omschreven gebied.

Het doel van het inventariserende veldonderzoek is het aanvullen en toetsen van de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting. Het inventariserend veldonderzoek vond plaats door middel van een verkennend booronderzoek.

Ten behoeve van het inventariserend veldonderzoek is een plan van aanpak (PvA) opgesteld conform KNA specificatie VS01 en de geldende beleidsregel van de Staatssecretaris van OCW.¹

Hierin zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn:

- In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?
- Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Indien de archeologische waarden niet kunnen worden behouden:

- Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Het bureauonderzoek is uitgevoerd op 10-4-2007 en het booronderzoek vond plaats op 12-4-2007. Aan het totale onderzoek hebben meegewerkt: Marlies Hanemaaijer (junior-archeoloog), Jonathan Huizer (prospector), E. Blom (senior archeoloog).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1, in het bijzonder de specificaties LS01, LS02, LS03, LS04 en LS05. Het bureauonderzoek wordt gerapporteerd conform LS06.

Het onderzoek bestaat uit zes onderdelen (specificaties LS01 t/m LS06). In de eerste vier onderdelen zijn de volgende werkzaamheden verricht:

- afbakening plangebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik
- beschrijving van de huidige situatie
- beschrijving van de historische situatie en mogelijke verstoringen
- beschrijving van bekende archeologische waarden en aardwetenschappelijke gegevens

Op grond van deze onderdelen wordt een gespecificeerde verwachting van het gebied opgesteld (specificatie LS05). Hierin wordt verwoord of, en zo ja, welke archeologische waarden worden verwacht. Indien deze worden verwacht worden de (veronderstelde) eigenschappen van de waarden zo gedetailleerd mogelijk aangegeven.

¹ Beleidsregel van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 15 juni 2005, nr. WJZ/2005/26210 (8163), tot wijziging van de Beleidsregels opgravingsbevoegdheid. Het PvA is opgesteld door Arjan de Boer (prospector) op 8 maart 2007.

2.2 Resultaten

Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik (LS01)

De plangebieden bevinden zich aan de Hanenstraat en de Grippensteinsche straat in Velp, gemeente Grave (Noord Brabant). Het plangebied Hanenstraat heeft een oppervlakte van 2000m² en wordt begrensd door de Hanenstraat en de Pastoriestraat. Het plangebied Grippensteinschestraat heeft een oppervlak van 920 m² en wordt begrensd door de Grippensteinsche straat.

Als onderzoeksgebied is gekozen voor een gebied met een straal van ongeveer 500 meter rondom beide plangebieden. Het onderzochte gebied is groter dan het plangebied om meer te kunnen zeggen over de aanwezigheid van eventuele archeologische waarden.

De consequentie van de voorgenomen ingreep is dat eventuele (waardevolle) archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Beschrijving van de huidige situatie (LS02)

Het plangebied is momenteel in gebruik als grasland.

Beschrijving van de historische situatie en mogelijke verstoringen (LS03)

De historische situatie van plangebied Hanenstraat op verschillende historische kaarten is als volgt:

Bron	historische situatie
Kadastrale kaart uit 1832	akkerland
Historische kaart uit 1868	akkerland

De historische situatie van plangebied Grippensteinschestraat op verschillende historische kaarten is als volgt:

Bron	historische situatie
Kadastrale kaart uit 1832	akkerland
Historische kaart uit 1868	akkerland

De historische situatie van 1868 is weergegeven op afbeelding 5.

In beide plangebieden bevindt zich een esdek. Esdekken ontstaan op oude bouwlanden. De oude bouwlanden vormden meestal een aanéengesloten complex, open of omzoomd door een houtwal of wildwal. Meestal is er sprake van lange smalle percelen waartussen greppels de scheiding vormen. De bewoning is geconcentreerd in dorpen en gehuchten of verspreid langs de rand van het bouwland. De boerderijen liggen over het algemeen lager dan de landbouwpercelen.² Het dorpje Velp wordt voor het eerst vermeld in 1469.³

Beschrijving van bekende archeologische waarden en aardwetenschappelijke gegevens (LS04)

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het onderzoeksgebied:

type informatie	informatie
Bodemkunde	Dikke eerdgrond, hoge bruine enkeerdgronden
Geologie ⁴	Formatie van Beegden, rivier zand en grind
Geomorfologie	Grippensteinschestraat: deels terrasrug met dekzand, deels niet gekarteerd. Hanestraat: niet gekarteerd, eromheen terrasrestrug met dekzand en terrasvlakte

In het onderzoeksgebied komt de Formatie van Beegden voor. De Formatie van Beegden omvat alle door de Maas gevormde afzettingen in Nederland. Deze formatie bestaat uit grof

² Stichting voor bodemkartering 1976

³ Van Berkel *et al* 2006

⁴ Mulder, Geluk, Ritsema, Westerhoff & Wong (red.), 2003.

grindhoudend zand en matig grof tot grof grind. Daar waar deze formatie aan het oppervlak ligt bestaan de bovenste meters van de eenheid vaak uit een bruingekleurde sterk siltige klei of leemlaag. De oudste afzettingen zijn tijdens het Pliocene gevormd, het jongste deel in het Holoceen.⁵ In het onderzoeksgebied is de Formatie van Beegden mogelijk afgedekt met een laagje dekzand, behorende tot de Formatie van Boxtel. In het onderzoeksgebied zijn de jongste afzettingen afkomstig uit het Laat Pleistoceen. Het onderzoeksgebied bevindt zich ten noorden van de Peelhorst, een als gevolg van tektonische bewegingen hoog gelegen gebied.⁶ In het plangebied bevindt zich volgens de bodemkaart een hoge bruine enkeerdgrond, wat betekent dat er sprake is van een esdek. Kenmerkend voor een esdek is een door menselijke activiteit ontstane dikke A horizont. Deze is ontstaan omdat de mineraalarme zandgrond moest worden bemest om succesvol landbouw te kunnen uitoefenen. Op de hoger gelegen heidegronden werden overdag de schapen geweid. 's Avonds werden de schapen teruggedreven naar de potstal, waar de mest werd opgevangen op een laag bosstrooisel, grasplaggen of heideplaggen.⁷ In het voorjaar werd de inhoud van de potstallen over de landbouwpercelen op de es uitgereden. De meeste esdekken zijn ontstaan in de Middeleeuwen.⁸

In het plangebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) waarden vastgesteld:

Bron	Omschrijving
IKAW	Hoge indicatieve archeologische waarde
waarnemingen ARCHISII	Geen

In het onderzoeksgebied zijn verschillende archeologische waarnemingen gedaan. Zie voor een specificatie van de waarnemingen Bijlage 1. De ligging van de archeologische waarden is weergegeven in afb. 4. Een aantal van de waarnemingen wordt hieronder beschreven.

In het plangebied kunnen resten voorkomen vanaf het Laat Paleolithicum tot en met de Nieuwe Tijd. De Noord Brabantse zandgronden zijn vanaf het Neolithicum druk bevolkt geweest. De prehistorische mensen bleven niet voortdurend op één plek wonen, maar verplaatsten regelmatig hun huizen en landbouwgrond op zoek naar vruchtbare grond. De meeste nederzettingen en ontginningen die ten grondslag liggen aan het hedendaagse cultuurlandschap zijn dan ook pas na de Romeinse tijd ontstaan⁹.

In de buurt van de plangebieden zijn de volgende archeologische waarnemingen gedaan: 200 meter ten noordoosten van het plangebied Hanenstraat is een Romeinse munt en een Vroeg Middeleeuwse fibula aan aangetroffen (archiswaarnemingsnummer 14675). 250 meter ten noordoosten van het plangebied Hanenstraat zijn Vroeg Middeleeuwse scherven aangetroffen (archis waarnemingsnummer 36472). 250 meter ten noorden van hetzelfde plangebied zijn een bijl en scherven afkomstig uit de Bronstijd en een bijl afkomstig uit het Neolithicum aangetroffen (archiswaarnemingsnummer 35235). 620 meter ten oosten van het plangebied Hanenstraat zijn twee munten aangetroffen afkomstig uit de Midden Romeinse tijd (archiswaarnemingsnummer 40737). 700 meter ten westen van het plangebied Grippensteinschestraat zijn enkele IJzertijdscherven gevonden (archiswaarnemingsnummer 35817). 510 meter ten noordoosten van het plangebied Grippensteinschestraat is een handgranaat afkomstig uit de Nieuwe Tijd aangetroffen (archiswaarnemingsnummer 54737).

Gespecificeerde verwachting (LS05)

De gespecificeerde verwachting is gebaseerd op met name de landschapsgenese en op de bekende archeologische waarden. De locatiekeuzefactoren worden van minder belang geacht voor de gespecificeerde verwachting en zijn daarom hiervoor niet gebruikt.

Zoals hierboven is duidelijk gemaakt, zijn in de directe omgeving van de plangebieden verschillende archeologische waarnemingen gedaan die mogelijk aanwijzingen zijn voor bewoning van het gebied in het verleden. Aangezien er een esdek wordt verwacht zullen mogelijke archeologische resten goed zijn geconserveerd. De historische en huidige situatie geven geen aanleiding, te vermoeden dat er grootschalige bodemverstoringen hebben opgetreden. In het hele plangebied kunnen dan ook archeologische resten voorkomen uit alle

⁵ Mulder *et al* 2003.

⁶ Berendsen 1997

⁷ Berendsen *et al* 1997

⁸ Steur *et al* 1983

⁹ Berendsen *et al* 1997

archeologische perioden. De kans op het voorkomen van de resten is hoog. De archeologische resten komen voor onder het esdek en in de top van de oorspronkelijke C-horizont. De vondstenlaag is opgenomen onderin het esdek; hier wordt ook wel van ‘cultuurlaag’ gesproken: een doorwerkte oude bodem tussen het esdek en de ongeroerde ondergrond met kleine stukken aardewerk, natuursteen, vuursteen en houtskool.¹⁰ Archeologische sporen kunnen zich mogelijk tevens in de top van de C-horizont bevinden. Organische resten en bot zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. Het complextype en de omvang kunnen niet nader worden gespecificeerd door de beperkte gegevens.

3 Inventariserend Veldonderzoek

3.1 Methoden

De bij het Inventariserend Veldonderzoek toegepaste methoden zijn conform de KNA, versie 3.1, VS03 (booronderzoek). Uitgangspunt van het inventariserend veldonderzoek is de gespecificeerde verwachting zoals die is opgesteld in het bureauonderzoek. De strategie voor het veldonderzoek is hierop gebaseerd, alsmede op het voor dit onderzoek opgestelde Plan van Aanpak (VS01). De rapportage is opgesteld conform specificatie VS05.

Booronderzoek (VS03)

In de plangebieden zijn grondboringen uitgevoerd met als doel het bepalen van de bodemopbouw en eventuele bodemverstoringen. Dit is de verkennende fase van het inventariserend veldonderzoek.

Het verkennen van de bodemopbouw gebeurt door de bodemtextuur en, indien relevant, bodemkundige horizonten systematisch te beschrijven. Eventuele afwijkingen van de verwachte bodemopbouw zoals vastgesteld op grond van het bureauonderzoek, en andere niet-natuurlijke bodemkenmerken kunnen er aanleiding toe geven om (delen van) het plangebied als verstoord te beschouwen.

De boringen zijn verspreid over het plangebied uitgevoerd met een 7 cm edelmanboor tot 25 cm in de ongestoorde ondergrond tot gemiddeld 130 cm en maximaal 150 cm onder het maaiveld.

De bodemtextuur en archeologische indicatoren zijn beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemmonsters volgens NEN5104 wordt gehanteerd.¹¹ De boorpunten zijn ingemeten aan de hand van de lokale topografie.

3.2 Resultaten

Booronderzoek (VS03)

Locatie Hanenstraat

De locatie van de boringen is weergegeven in afb. 6. In het plangebied zijn 5 boringen geplaatst. Alle boringen vertoonden tot een diepte van 55 tot 70 cm (donker) grijsbruin, matig humeus zand. Deze laag bevatte af en toe puinresten. Hieronder bevond zich tot op een diepte van 95 tot 115 cm bruin zand. Hieronder bevond zich licht bruin zand. Bij alle boringen en lagen was er sprake van een slechte sortering van het zand, de mediaan was overwegend matig grof. De mate van siltigheid varieerde van zwak tot matig. Boring 1, 2 en 5 vertoonden puinresten in de bovenste laag, mogelijk zijn deze het resultaat van grondbewerking. Boring 3 vertoonde op 80 cm, in de bruine laag tussen 65 en 85 cm diepte, enkele houtskoolspikkels en een grijsbakkend aardewerkfragment. Alle sedimenten waren kalkloos.

Tijdens het booronderzoek is 1 indicator aangetroffen die wijst op archeologische resten in de bodem. Deze is beschreven in tabel 3. De vondst is niet geselecteerd voor conservering.

¹⁰ Groenewoudt 1994.

¹¹ Bosch 2005; Normalisatie-Instituut 1989.

Locatie Grippensteinschestraat

De locatie van de boringen is weergegeven in afb. 7. In het plangebied zijn 5 boringen gezet. Boringen 1, 2, 3 en 4 vertoonden tot een diepte van 70 tot 90 cm matig tot sterk humeus, matig siltig (donker) grijsbruin zand. Boring 2 vertoonde op 50 cm een stukje steenkool. Boring 4 bevatte op 70 cm een recent aardewerkfragment. In boring 3 vertoonde de bovenste laag enkele baksteenfragmenten. Hieronder bevindt zich een laag matig siltig bruingrijs zand met enkele plantenresten. Boring 1 vertoonde onder een laag bestaande uit sterk siltig, zwak humeus zand tussen 70 en 90 cm zwak zandige klei tussen 90 en 120 cm. Bij boring 5 bevond zich tussen 0 en 30 cm grijsbruine matig siltig, sterk humeus grijsbruin zand. Tussen 30 en 90 cm bevond zich sterk siltig vlekkelig bruin zand. Tussen 90 en 120 cm bevond zich zwak siltig, zwak grindig, licht bruingrijs zand. Alle sedimenten waren kalkloos.

3.3 Interpretatie

Het op de bodemkaart geschetste beeld, dat zich op de locaties een intacte enkeerdgrond (esdek) bevindt, kan op grond van de dikte van de A-horizont en de kleur ervan, worden bevestigd. In afwijking tot wat doorgaans het geval is, is deze niet ontstaan op dekzand, maar op een oude rivierafzetting (Formatie van Beegden). Een uitzondering is boring 5 op locatie Grippensteinsche straat, deze wordt op grond van het vlekkerige karakter geïnterpreteerd als verstoord. Mogelijk bevindt zich hier een opgevulde sloot. In boring 3 op locatie Hanenstraat is op 80 cm diepte, onderin het esdek een grijsbakkend aardewerkfragment aangetroffen. Het aardewerkfragment is afkomstig uit de Late Middeleeuwen.¹²

4 Conclusies

Locatie Hanenstraat

Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig en, zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard, datering en waardstelling hiervan?

Ja, hier zijn mogelijk aanwijzingen voor, namelijk een waarschijnlijk Laat Middeleeuwse scherf. Omtrent de omvang, ligging, aard en waardstelling kunnen in het kader van dit verkennende booronderzoek geen uitspraken worden gedaan.

In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?

Op de plaats waar gebouwd gaat worden zullen deze waarden worden verstoord. De boring waarin de aardewerkscherf is aangetroffen bevindt zich echter buiten het gebied waar gebouwd gaat worden.

Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Dit is niet mogelijk.

Indien de eventuele archeologische waarden niet kunnen worden behouden: Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Volgens de Minimumeisen Provincie Noord Brabant t.b.v. archeologisch vooronderzoek dienen er bij een intact esdek of enkeerdgrond proefsleuven te worden gegraven. Gezien het feit, dat het hier niet gaat om een klassiek esdek, in de zin van een oud bouwland op een dekzandrug, is de feitelijke archeologische verwachting eerder middelhoog dan hoog en is de kans om daadwerkelijk een archeologische vindplaats aan te treffen te laag om de aanbeveling van een proefsleuvenonderzoek te rechtvaardigen, zeker gezien de tamelijk geringe oppervlakte van het plangebied. Aangezien er wel een archeologische indicator is aangetroffen (echter buiten het gebied waar gebouwd gaat worden) wordt aanbevolen een archeologische begeleiding uit te voeren bij de graafwerkzaamheden. Hierbij kan duidelijk worden of de bij het booronderzoek aangetroffen aardewerkscherf verband houdt met een vindplaats, of dat deze op andere wijze, bijvoorbeeld als mestafval, in de bodem terecht is gekomen.

¹² Gedetermineerd door Sebastiaan Ostkamp

Locatie Grippensteinschestraat

Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig en, zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard, datering en waardstelling hiervan?

Er zijn geen directe aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten. In één van de vijf boringen bleek de bodem bovendien verstoord te zijn.

In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?

Niet van toepassing

Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Niet van toepassing

Indien de eventuele archeologische waarden niet kunnen worden behouden: Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Volgens de Minimumeisen Provincie Noord Brabant t.b.v. archeologisch vooronderzoek dienen er bij een intact esdek of enkeerdgrond proefsleuven te worden gegraven. Gezien het feit, dat het bij beide plangebieden niet gaat om een klassiek esdek, in de zin van een oud bouwland op een dekzandrug, is de feitelijke archeologische verwachting eerder middelhoog dan hoog. Er zijn geen aanwijzingen, dat er binnen de plangebieden sprake was van een natuurlijke verhoging in het landschap. Dit houdt in, dat er geen sprake is van natuurlijke factoren die de locatiekeuze positief hebben beïnvloed. De kans om daadwerkelijk een archeologische vindplaats aan te treffen, is daarom te laag om de aanbeveling van een proefsleuvenonderzoek te rechtvaardigen, zeker gezien de tamelijk geringe oppervlakte van de plangebieden en de afwezigheid van archeologische indicatoren in de boringen. Om deze reden wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd.

5 Aanbeveling

Volgens de Minimumeisen Provincie Noord Brabant t.b.v. archeologisch vooronderzoek dienen er bij een intact esdek of enkeerdgrond proefsleuven te worden gegraven. Gezien het feit, dat het bij beide plangebieden niet gaat om een klassiek esdek, in de zin van een oud bouwland op een dekzandrug, is de feitelijke archeologische verwachting eerder middelhoog dan hoog. Er zijn geen aanwijzingen, dat er binnen de plangebieden sprake was van een natuurlijke verhoging in het landschap. Dit houdt in, dat er geen sprake is van natuurlijke factoren die de locatiekeuze positief hebben beïnvloed. De kans om daadwerkelijk een archeologische vindplaats aan te treffen, is daarom te laag om de aanbeveling van een proefsleuvenonderzoek te rechtvaardigen, zeker gezien de tamelijk geringe oppervlakte van de plangebieden.

Voor het plangebied Grippensteinschestraat wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd. Wat betreft de archeologie is er geen belemmering om dit terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegd gezag, zoals aangegeven in de Monumentenwet 1988 en de Wet op de Archeologische Monumentenzorg.

Op het plangebied Hanenstraat is buiten het gebied waar gebouwd gaat worden, een fragment aardewerk uit de Late Middeleeuwen aangetroffen. Tevens zijn in ARCHIS in de nabije omgeving diverse archeologische waarnemingen geregistreerd. Het is daarom niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Daarom wordt geadviseerd om in het plangebied tijdens het afschuiven van de bouwvoor in een archeologische begeleiding te voorzien. Dit betekent dat indien bij de civiele werkzaamheden toch vondsten of archeologische sporen worden aangetroffen, deze worden geregistreerd en, in zover de werkzaamheden dat toelaten, worden gedocumenteerd. Het verdient verder de aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegd gezag, zoals aangegeven in de Monumentenwet 1988 en de Wet op de Archeologische Monumentenzorg.

Literatuur

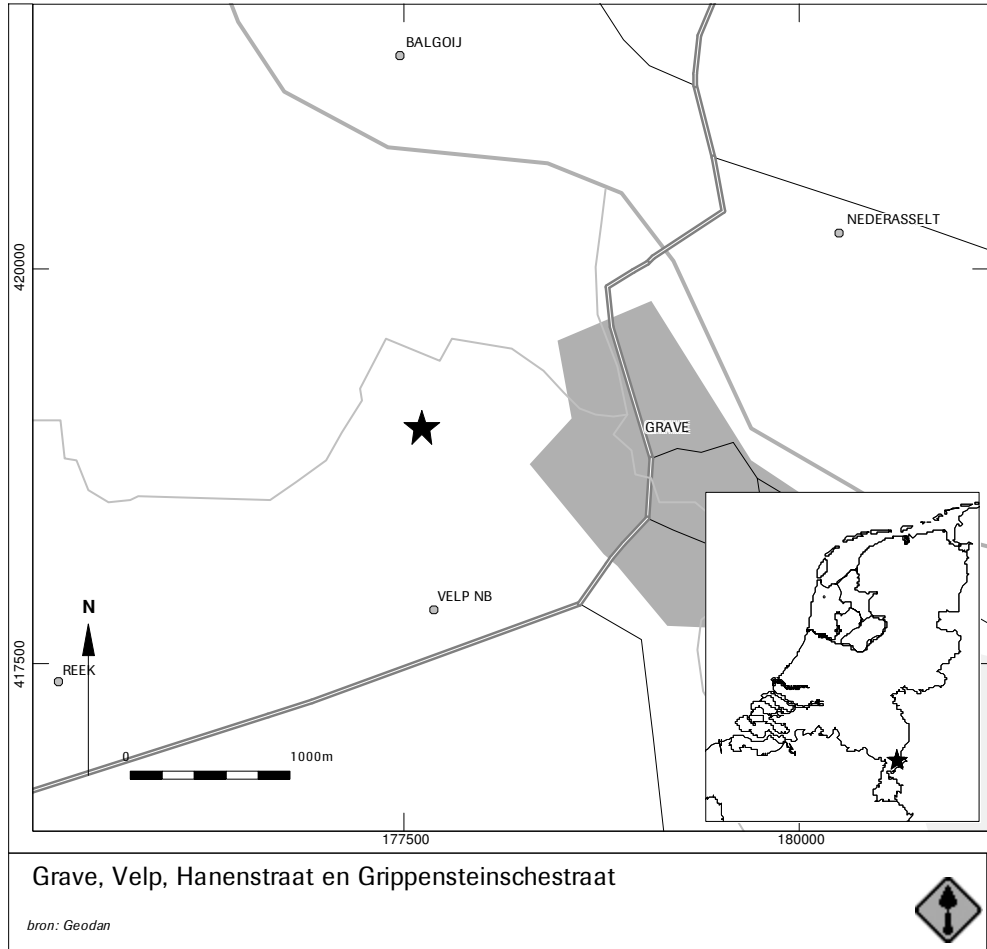
- Berg, M.M. van den & E.A. Hatzmann, 2006: *Water en archeologisch erfgoed*, Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten, 30).
- Berkel, van, G., K. Samplonius, 2006: *Nederlandse plaatsnamen herkomst, herkomst en historie*. Utrecht
- Berendsen, H.J.A., 1997: *Landschappelijk Nederland*. Assen
- Bosch, J.H.A., 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport, NITG 05-043-A).
- Groenewoudt, B.J., 1994: *Prospectie, waardering en selectie van archeologische vindplaatsen: een beleidsgerichte verkenning van middelen en mogelijkheden*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten, 17).
- Kars, H. & A. Smit (red.), 2003: *Handleiding Fysiek Behoud Archeologisch Erfgoed. Degradatiemechanismen in sporen en materialen. Monitoring van de conditie van het bodemarchief*. Amsterdam (Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies, 1).
- Mulder, E.F.J., M.C., de, Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhoff & Th.E. Wong (red.), 2003: *De ondergrond van Nederland. Geologie van Nederland, deel 7*, Utrecht.
- Normalisatie-Instituut, Nederlands, 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*, Delft.
- Steur, G.G.L. & W. Heijink: *Algemene begrippen en indelingen*. Bodemkaart van Nederland, schaal 1: 50000. Wageningen.
- Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen & M. Verbruggen, 2006: *Leidraad inventariserend veldonderzoek. Deel: karterend booronderzoek*. Gouda (SIKB uitgave).
- Stichting voor Bodemkartering 1976 Bodemkaart van Nederland (toelichting). Wageningen.

Lijst van afbeeldingen

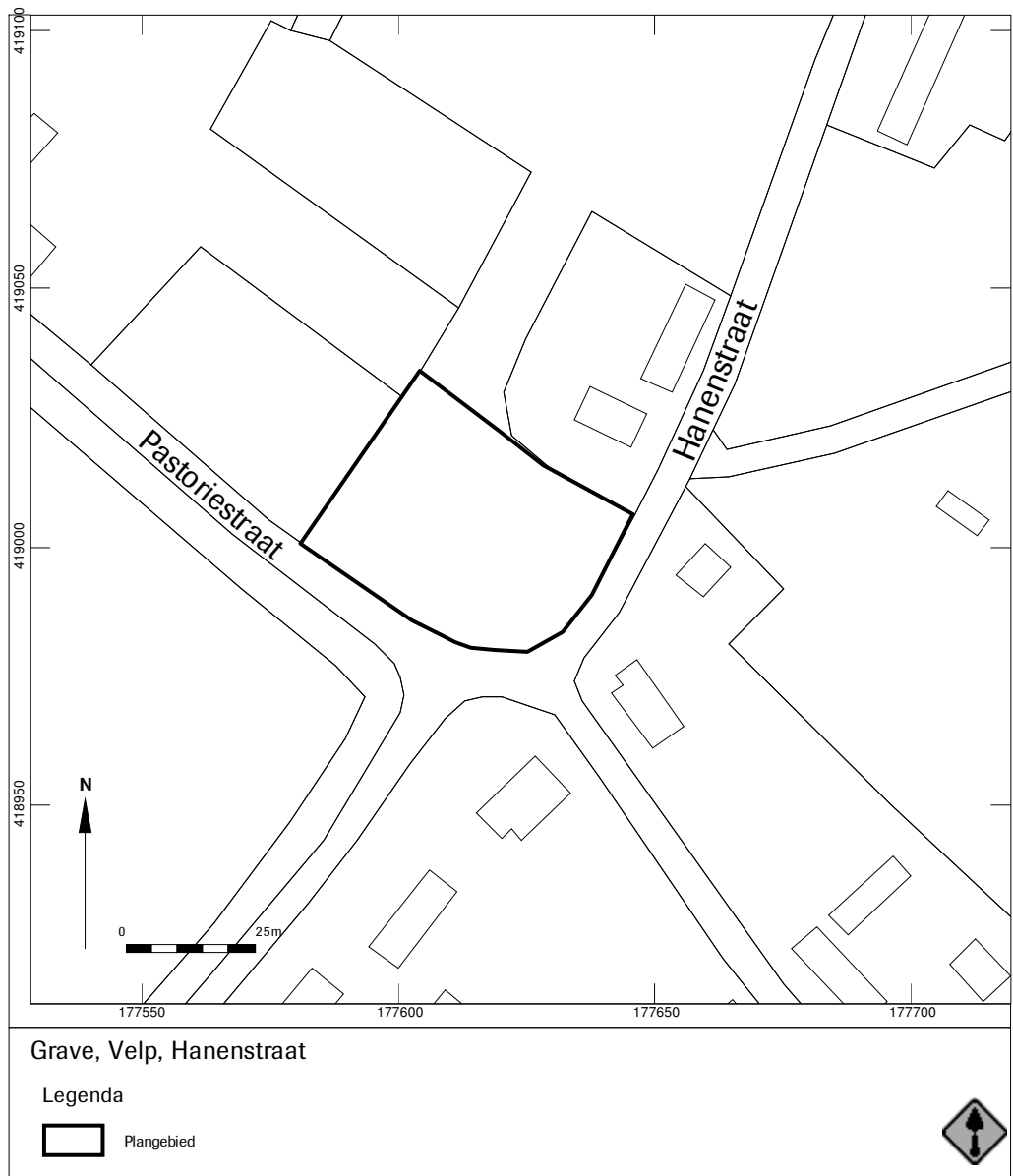
- Afb. 1 Locatie van het onderzoeksgebied
- Afb. 2 Locatie van het plangebied Hanenstraat
- Afb. 3 Locatie van het plangebied Grippensteinsche straat
- Afb. 4 Indicatieve Kaart Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen
- Afb. 5 Situatie in 1868
- Afb. 6 Boorpuntenkaart locatie Hanenstraat
- Afb. 7 Boorpuntenkaart locatie Grippensteinschestraat

Lijst van tabellen

- Tabel 1 Archeologische perioden
- Tabel 2 Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied
- Tabel 3. Archeologische indicatoren en vondsten

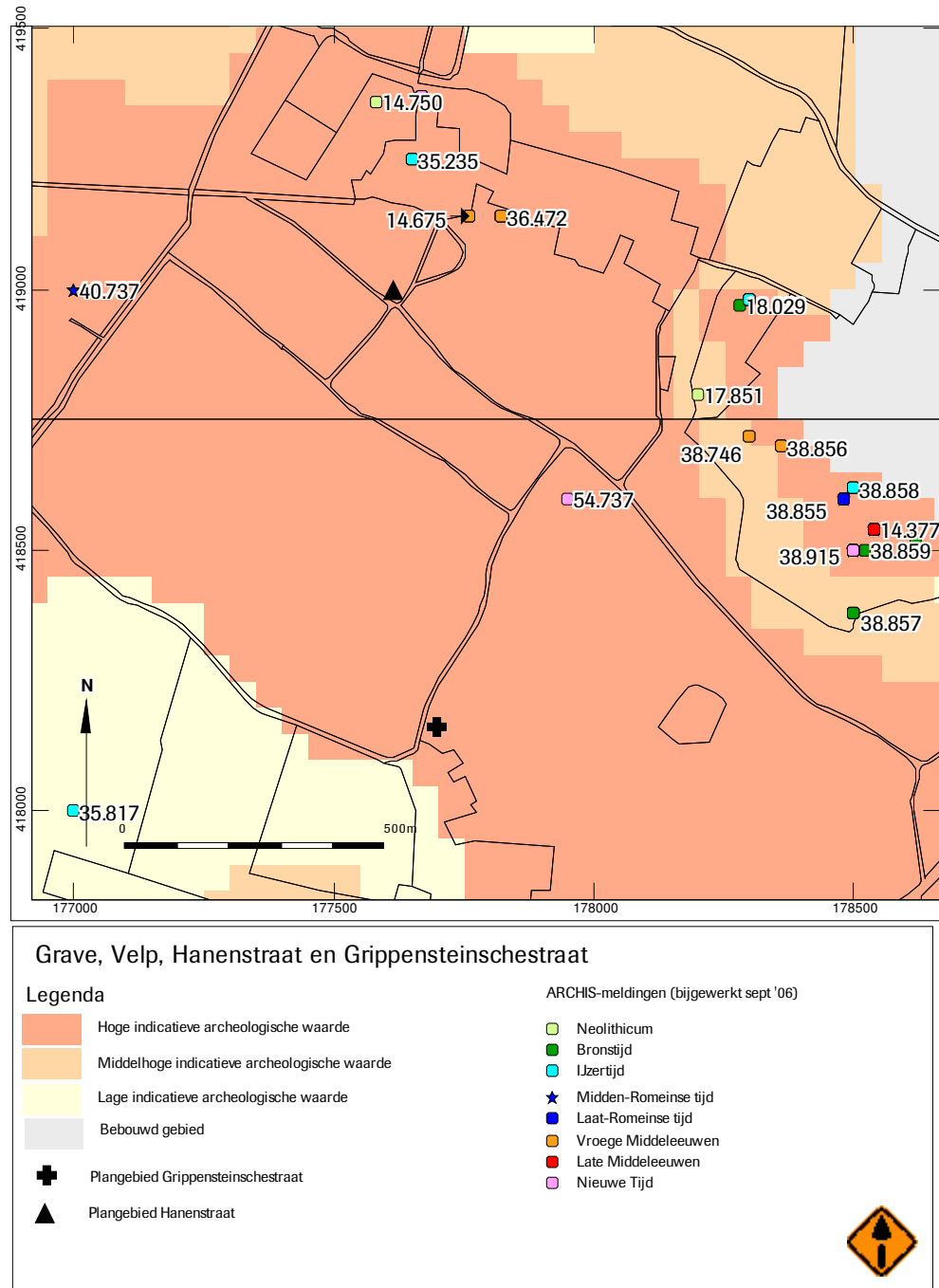
Afb. 1 Locatie van het onderzoeksgebied

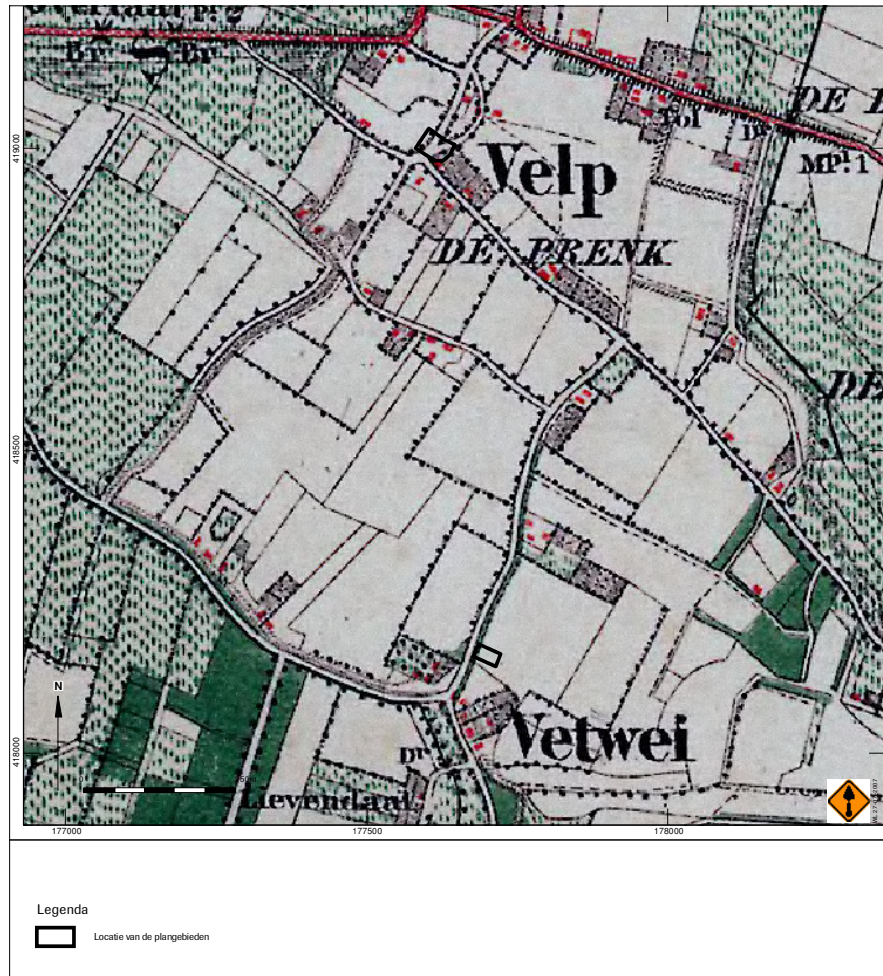
Afb. 2 Locatie van het plangebied Hanenstraat

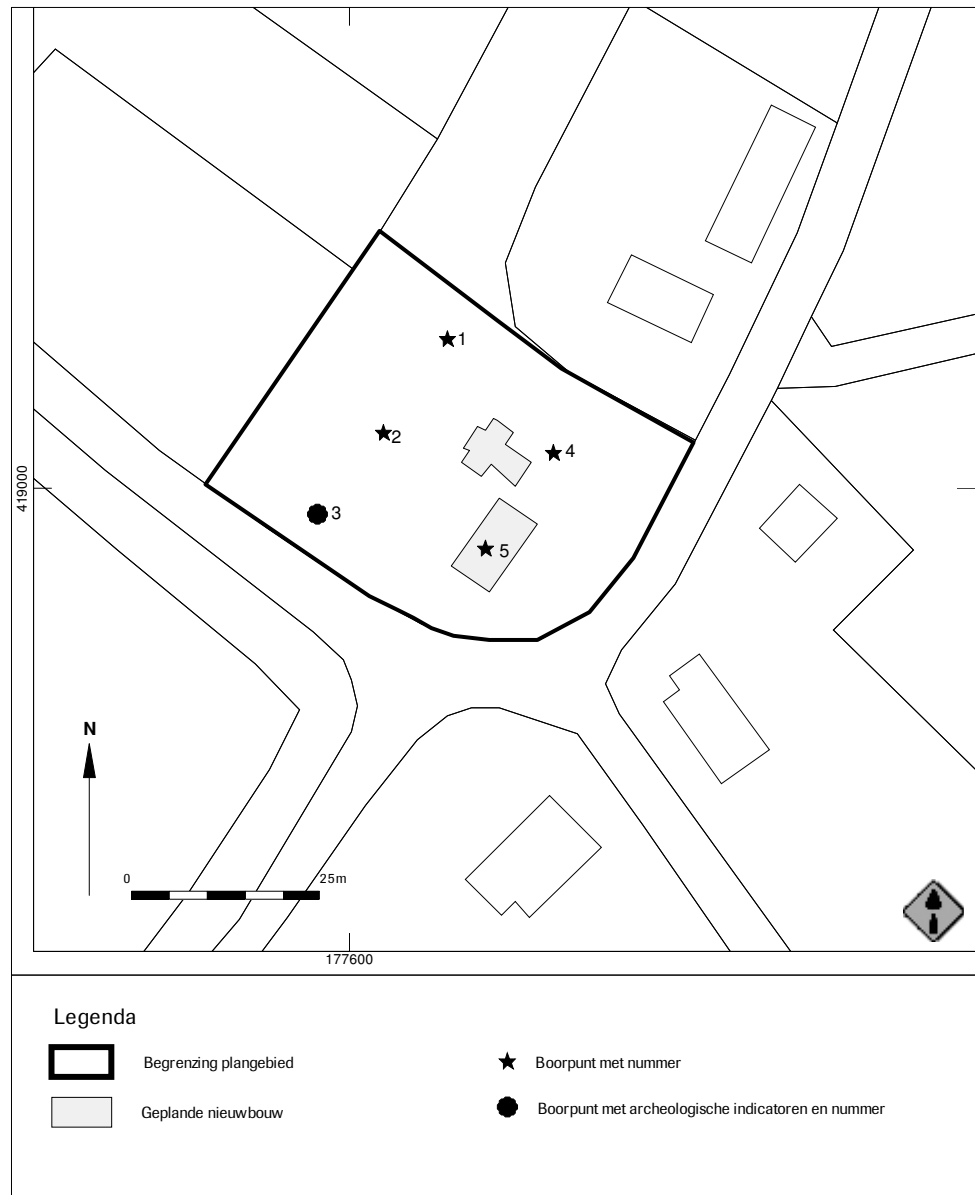
Afb. 3 Locatie van het plangebied Grippensteinsche straat

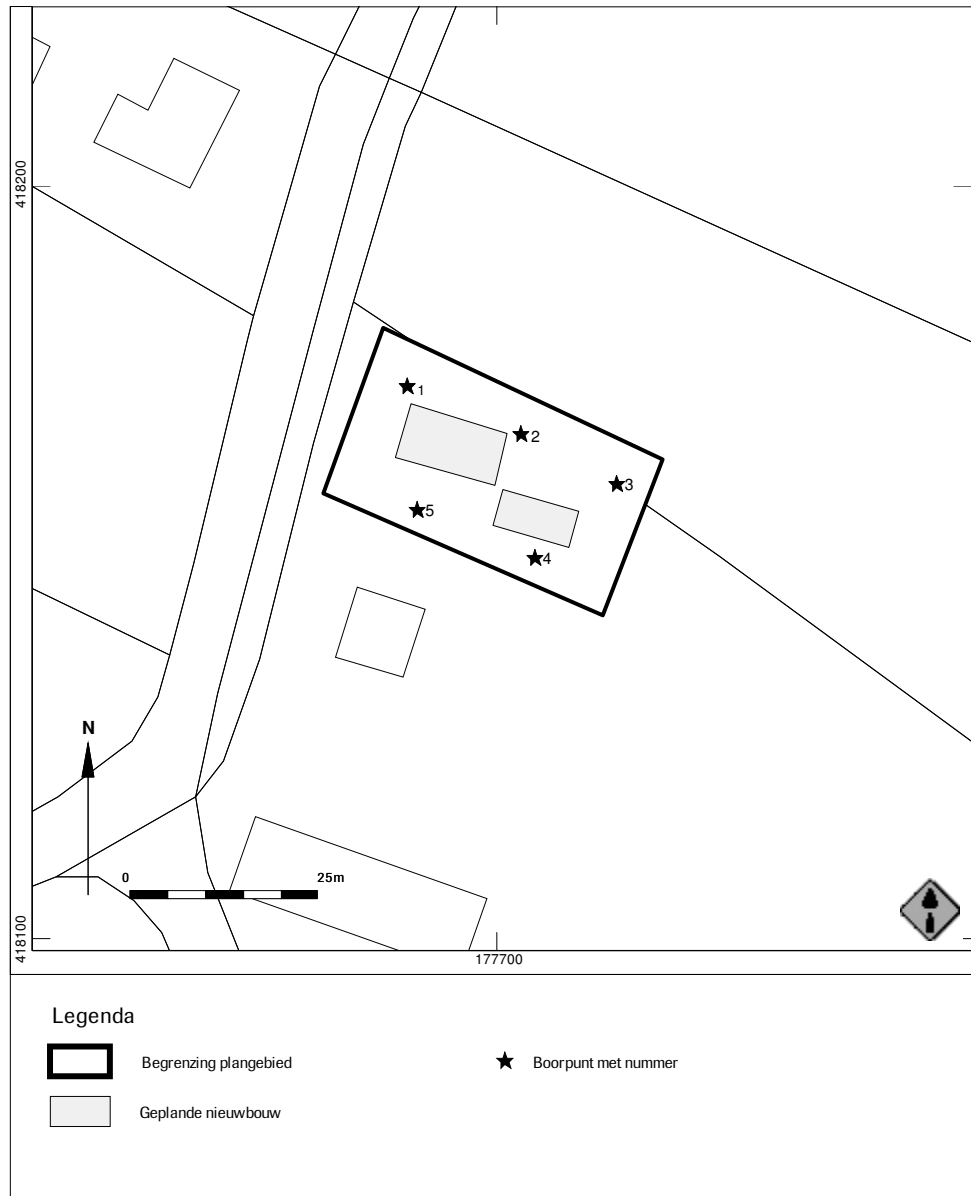
Afb. 4 Indicatieve Kaart Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

Afb. 5 Situatie in 1868

Afb. 6 Boorpuntenkaart locatie Hanenstraat

Afb. 7 Boorpuntenkaart locatie Grippensteinschestraat

Tabel 3. Archeologische indicatoren en vondsten

Oorsprong	Vondstnummer	Diepte cm-mv	Omschrijving	Datering
Boring 3	Geen	80	Aardewerkfragment, grijsbakkend	Late ME

Bijlage 1 Archisgegevens

WNG_NR	TOPONIEM	PLAATS	ALG_CODE	SPEC_CODE	BEGIN_PER	EIND_PER	TOELICHT
14675	VELP	Velp	FIBSCHYF	HEILIGEN	VMEC	VMED	'HELIGENFIBULA MET RESTEN ROOD EMAILLE'; VERDUBBELING M 14728/1 (146N) RP
14725	ZITTERD	Grave	MUNT	AS	ROMMA	ROMMA	E-VESPASIANUS; MUNT AFKOMSTIG UIT GEVERFDE BEKER BRUNSTING 6B (MIM)
14750	VELP	Velp	BIJL	---	NEOVB	NEOLB	'NEO' (E.D.:ZWAARTEPUNT VAN VUURSTENEN BIJLEN VALT IN NEOM NEOL)
17851	PATER BERTHIERSTRAAT	Grave	XXX	---	NEOM	NEOM	
18029	GRAVE	Grave	SPTS	SCHACHTD	NEOMB	BRONSM	'RESTL: 3 CM; B BASIS: 2,2 CM; D 0,2 CM; 'BRONSL' (E.D.)
35235		Onbekend	AWH	---	BRONS	IJZ	"Dikke grove scherven pot wijden diam., hals glad, buik zeer ruw besmeten"
35817	VELPSCHEN BINNENPOLDER	Onbekend	PROF3	---	IJZ	IJZ	D: nagelindrukken op buik.
38746	DE ZITTERT	Grave	BADORF	---	VMEC	VMED	WII C-1b, randfragment.
38855	DE ZITTERT	Grave	GLDKRUIK	BR6C	ROMMA	ROMMB	
38856	DE ZITTERT	Grave	XXX	---	BRONS	BRONS	"Veel bronstijd, ook versierd"
38857	DE ZITTERT	Grave	AWH	---	NEOLA	NEOLB	"neol: 2 oren."
38858	DE ZITTERT	Grave	MAALSTN	---	NEO	IJZ	"soort gneis"
38859	DE ZITTERT	Grave	AWH	---	BRONSM	BRONSM	
38860	DE ZITTERT	Grave	XXX	---	PALEO	BRONS	
38865	DE ZITTERT	Grave	GRAF	---	BRONSL	IJZV	
40737	MAKKEVELD / DOEVESTUK	Onbekend	MUNT	---	ROMMA	ROMMA	van Hadrianus (117-138), RIC 717
54737	Zaalheuvel	Velp	WAPEN	---	NTA	NTB	IJzeren handgranaat; gegoten ijzeren bol met vulgat/zundgat. Diameter 9 cm, ledig gewicht 1049 gram, diameter vulgat/zundgat 2 cm. Wanddikte 15 mm.
36472		Grave	BOLPOT	DORWIII	VMEC	VMEC	

Bijlage 2 Boorgegevens Hanenstraat

nummer	x coördinaat (m)	y coördinaat (m)	maasveldhoogte (cm)	NAP	bovengrens (cm)	onder mV)	ondergrens (cm)	grondschrift	bijmenging	zandmedaan	kleur	kalkgehalte	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	organische bijmengingen	bodemhorizonten	overig	Lithostratigrafie
1					0	55	115	140	matig siltig; matig humeus matig siltig; zwak humeus zwak siltig	matig grof matig grof matig grof	donker-; grijs-; bruin; bruin; licht-; bruin;	kalkloos kalkloos kalkloos	weinig roestvlekken	weinig puinresten		A B C		
2					0	70	105	145	matig siltig; matig humeus matig siltig zwak siltig	matig grof matig grofmatig grof matig grof	grijs-; bruin; bruin; licht-; bruin;	kalkloos kalkloos kalkloos	weinig roestvlekken	weinig puinresten		A B C		
3					0	65	85	110	matig siltig; matig humeus matig siltig zwak siltig	matig grof matig grof matig grof	grijs-; bruin; bruin; licht-; wit-; bruin;	kalkloos kalkloos kalkloos	spoor aardewerkfragmenten	spoor houtskoolspikkels		A B C	aardewerk op 80	
4					0	70	95	120	matig siltig matig siltig matig siltig	matig grofmatig grof matig grofmatig grof matig grof	grijs-; bruin; bruin; licht-; oranje-; bruin;	kalkloos kalkloos kalkloos	weinig roestvlekken			A B C		
5					0	60	100	125	matig siltig; matig humeus matig siltig matig siltig	matig grof matig grofmatig grof matig grof	donker-; grijs-; bruin; bruin; licht-; bruin;	kalkloos kalkloos kalkloos	weinig roestvlekken	spoor puinresten		A B C		

Bijlage 3 Boorgegevens Grippensteinschestraat

nummer	x coördinaat (m)	y coördinaat (m)	maatveldhoogte (cm)	NAP	bovengrens (cm)	onder (m)	ondergrens (cm)	onder mv	grondsoort	bijmenging	zandmedaan	kleur	kalkgehalte	nieuwvormingen	antropogene bijnemingen	organische bodemhorizonten	overig	Lithostratigrafie
1			0 70 90		0 70 90	zand zand klei	matig siltig; sterk siltig; zwak zandig	matig humeus zwak humeus	matig grof matig grof	donker-; grijs-; bruin; bruin-; grijs; grijs;	kalkloos kalkloos kalkloos	weinig roestvlekken	A AC C					
2			0 70 100 100 150		0 70 100 100 150	zand zand zand zand	matig siltig; matig siltig; matig siltig; zwak grindig	matig humeus matig humeus matig humeus	matig grof matig grofmatig grof matig grof	grijs-; bruin; donker-; grijs-; zwart; bruin;	kalkloos kalkloos kalkloos		A1 A2 AC	steenkool op50				
3			0 70		0 70	zand zand	matig siltig; matig siltig	sterk humeus	matig grof matig grof	grijs-; bruin; bruin-; grijs;	kalkloos kalkloos	weinig baksteen	A AC	spoor plantenresten				
4			0 90 110 110 140		0 90 110 110 140	zand zand zand zand	matig siltig; matig siltig; zwak grindig; zwak humeus	matig grof matig grof matig grof	donker-; grijs-; bruin; donker-; grijs-; bruin; licht-; grijs;	kalkloos kalkloos kalkloos			A AC C	op 70 cm recent aw				
5			0 30 90 90 120		0 30 90 90 120	zand zand zand zand	matig siltig; sterk humeus matig siltig; sterk siltig; zwak siltig; zwak grindig	matig grof matig grof matig grof	grijs-; bruin; bruin; licht-; bruin-; grijs;	kalkloos kalkloos kalkloos			Aan AC C	vlekkelig, verstoord				